Jämlika välfärdstjänster – är det möjligt?

Hur gör vi för att få en mer jämlik hälsa och vård? Diskussion kring hur jämlikhetsperspektivet kan beaktas i beslut, genomförande och uppföljning.

Marianne Granath, Sveriges Kommun och Landsting (SKL)
Hanna Wallin, Sveriges Kommun och Landsting (SKL)
Moderator: Christina Ståhl, Region Skåne

Hur kan hälso- och sjukvården göras mer jämlik för olika behovsgrupper i landet diskuteras på dagens workshop. Trots att hälsan generellt sett förbättrats så ökar skillnaderna mellan olika grupper i samhället. Rapporter från bland annat Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) har visat på att utbudet inte når alla invånare på ett likvärdigt sätt.
Jämlik hälsa och välfärd har varit som är en prioriterad fråga på SKL under 2011. En skrift ***"Göra jämlikt är att göra skillnad"*** här tagits fram för dem som har i uppdrag att utveckla mer jämlika välfärdstjänster och förbättra servicen i sin kommun, landsting eller region. Skriften är en vägledning, en metodhandbok för jämlikhetsintegrering som lyfter några centrala frågor men rymmer samtidigt inte något färdigt koncept eller facit *(delas ut på workshopen).*

Frågeställningarna från moderatorn var:

- Hur möter vi de olika utgångspunkterna för jämlika välfärdstjänster?
- Hur ingår jämlikhet i det arbete som vi arbetar med i dag?

Nulägesbeskrivning kan ske på tre nivåer: struktur, process och resultat

- **Strukturell nivå –** förutsättningar och ramverk som finns för jämlikhet i form av policys och värderingar
- **Processnivå –** Det arbete som sker för att utveckla verksamheten såväl som genomföra specifika insatser för jämlikhet
- **Resultatnivå –** Hur situationen ser ut när det gäller jämlikhet, kopplat till verksamheterna och till samhället

Arbetsgruppernas kommentarer

- Det är viktigt att känna till nationella plattformen för jämlik hälsa och vård
- Jämlikhet bör integreras i styrning och ledning
- Jämlikhet bör ingå som del av riktlinjer i upphandlingar
- Jämlikhetsperspektivet bör uppmärksammas när överenskommelser undertecknas med nämnderna
- Vi måste arbeta normkritiskt
- Vi måste reda ut vilket är det som gör skillnaderna orättvisa
- Det är viktigt att styrdokumenten efterföljs och att det ställs krav på redovisning av måluppfyllelse och statistik uppdelat på olika grupper
- Vi måste uppmärksamma att det förekommer förskjutningar i politiska arbetet, varje enskilt avtal behandlas enskilt

- Lika mått bör tas fram för att vi kan följa upp riktlinjer för jämlikhetsfrågorna

- Viktigt att bestämda riktlinjer följs upp, t ex könsuppdelad statistik som ser ojämlik ut område efter område, uppskärelse av pojkar, osv
- Kan vi samla perspektiv ur olika diskrimineringsgrupper - föra samtal mellan olika etniska grupper, religiösa samfund, grupper som har svårigheter att komma in på sjukvården osv
- Det är viktigt att vi tänker på alla grupper som är möjliga när vi skall genomföra en reform
- Det är viktigt att fånga upp medborgarnas behov ute i landet, vara ute och mäta, få i gång en debatt hur man går vidare med frågorna
- Underlag från olika verksamheter bör tas fram för att kunna lyfta fram problemen
- Vi är i ett inledningsskede för att jobba med frågorna, hållbar utveckling för frågorna måste skapas, handlingsplaner tas fram, om några år har vi mycket mer att presentera
- Jämlikhet är en rättighets- men också en ekonomisk fråga som måste beaktas
- Det finns ett stort engagemang i de här frågorna, vi måste våga möta människor och grupper utanför professionsgränserna
- Vi har lagar och olika policydokument som måste följas upp
- Viktigt att vi sprider information om frågorna
- Utjämningar bör göras i landets kommuner och landsting för att alla får samma förutsättningar
- Styrdokument finns men uppföljning saknas, viktigt att jämlikhetsperspektivet ingår i uppföljningar av olika verksamheter
- Det är viktigt att vi tänker på hur vi kan fånga upp de olika personerna som inte söker sig till hälso- och sjukvården
- Viktigt att tänka på vad det är för skillnad mellan olikhet och ojämlikhet
- Åtgärderna bedöms inte alltid ur samma utgångsnivå när det gäller en utlandsfödd och en svenskfödd person – en person med svensk bakgrund har ofta samma syn på åtgärder som vårdpersonalen och får därmed den rätta behandlingen snabbare. Behovet för en utlandsfödd person bedömas ofta ur olika kulturer t ex via släkten vilket gör att det ofta behövs flera besök för att komma fram till en bra lösning
- Hur kan vi öka deltagandet i mammografiscreening, hur gör vi att den blir tillgänglig för alla
- Äldre är inte en homogen grupp – det är viktigt att vi gör skillnad hur det ser ut inom vård och omsorg för äldre